

- hi kak sě rozličně zěvil,
 90 kak hi koho kde navšcievil.
 Najprvé na božiem krščení,
 potom v holubiem vidění,
 jakž die Lukáš, sšed naň jěsně,
 duch vňuž holub stál tělesně.
 95 Druhé obák v tvář jinacě
 viděn vňuž v světlém oblacě,
 když vzal své tváři proměnu
 dřěve nikdy neviděnú;
 nali juž ho učenníci
 100 viděvše v tak světlém líci
 poznali sú hi věděli,
 že sě s člověčstvem nedělí. . .

1 *odivú* podívanou, zázrakem – 2 *to j'* to je – 6 *obáč* přece – 7: odkud pocházíme – 8 *všelíkyž* na různých místech – 10 *Partové* národ iránského původu – 11 *Élamícko* v Arabii (Elamitae u Plinia) – 12 (14, 21) *si tito* – 14 *Ažiené* (čtyřslab.) Asiati – 15 *Fryjie* Frygie, maloasijské území u Egejského moře – 17 *sise tito*; z *Libské země vzpály* ze žhavé země libyjské – 19 *Cyrenejsko* severoafrické území – 21 z *Arabie* tříslab. – 22 *všěmi lety* po všechna léta – 24 *zém zemí* (gen. pl.)

33 *ny nás* – 34 *nás každý* každý z nás – 35 *bez obludu* bez klamu – 37 podmětem nevyloveným Kristus – 41 *napokon* nakonec – 45: věrně bude s ním smýšleti – 46 *sprošćenie* odpuštění – 50 *obpopade* obklopil, prostoupil – 51 *věčchu* počali – 53 *nóbřězání* neobřezání – 57 *v tej pomluvě* při té promluvě, řeči

67 *by množě* rozmnožoval – 69: druh na záležitosti (situaci) druhu se táže – 70 *tudieže* na témž místě – 72: ptal se rád druh na vůli svého druhu – 75: druh s druhem se rozloučiv – 76 *rozpuščeně* rozptýleně

82 *níměly* nevědomý, neznalý – 87: totiž jak v rozličné podobě – 89 *zěvil* zjevil – 92 *v holubiem vidění* v podobě holuba – 93 *jěsně* jasně – 94 (96) *vňuž* jako – 95 *obák* pak, však; *jinacě* jinak – 99 *nali* hle, ale

LEGENDA O PANNĚ MARIÍ

Ze skladby je zachována jen část vyprávějící o životě Mariiných rodičů podle apokryfního evangelia Pseudomatušova; s touž látkou se shledáváme později v české literatuře ve veršované skladbě o dětství Ježíšově a v prozaickém Passionále. Líčení je v legendě o Panně Marii podrobnější než v legendě apoštolské, nepostrádá lyrického prvku a opravdu básnicky účinně vystihuje smutek sv. Anny. Význačné místo má přímá řeč.

(Zlomek z úvodní části o rodičích P. Marie, Joachymovi a sv. Anně. – V něm události líčené ve v. 8-21 mají předcházeti před zármutkem Joachyma, v. 1n, i Anny, v. 22n, z bezdětnosti.)

Sám v sobě svůj smutek tlačě,
 inhedž nice nepohýřě,
 pojma s sobú své pastýřě

člověk zamútiv životem,
5 hna se preč v púšču s svým skotem,
tam, kdež ho mesiečov pěti
nikte nemohl byl vzveděti.
Tu jsa, jímž smutnějie chodil,
tiem bóh skot jho viece plodil,
10 jakž ni jeden z toho krajě
byl, tak mnoho skota jmajě.
Takž tu vše své dobré děnie,
mlád sa, činil, k bohu mieně,
v junoštvě bydle z dětinu.
15 A když dvadcieti let minu,
pojal sobě ženě hpannu,
všie čsti dievku, jménem Annu,
jěž bě dci Ižakarova,
rodu krále Davidova.
20 S tú jsa tak, kterús náhodú
dvadcieti let nejmě plodu.
Protož Anna smutna jsúci,
byla k bohu žalujúci
hi mluvila řkúci: „Bože,
25 vědě, ž' tvá moc všecko móže!
Proč sem jáz hi mój muž hyna,
ž' nám nedáš dcerky ni syna?
Ješčež mi se viece měte,
ž' neviz'u mého družěte,
30 jímž se l'udské řeči styz'u,
že pět mesiec ho neviz'u.
Bych as mrtva jho viděla,
pěču bych o duši jměla,
ač bych mohla kterým skutkem.“

35 Tú řečú hi tiem zámutekem
šedši do své ščěpovnicě
ha plačúci pade nicě,
k bohu vzdyšúci s pokorú.
Mezi tiem vezřieci vzhóru,
40 uzřě v hruščě hniezdo vrabie,
a hájčě jho sedí, vábě
vrabata, ana křičiece
vzdvíhajú se, z hniezda chtiece.
Takož náhle to uzřieci,

45 vzedše plaččivě mluvieci,
 řkúci: „Mocný hospodine,
 jehož vol’u nic nemine
 a jenž všechny smutky čelíš,
 hi, jakž chtě, dary své dělíš,
 50 dávajě bravóm hi skotu
 plemenité vóle lhotu
 podlé všech stvoření stava,
 v němž se každá tvář vyznává,
 juž země neb moře plodí,
 55 cožli kde v povětříe vzhodí,
 anebo kde v skalných brziech
 neb kde u propastných tvrziech
 bydli ot všeliké sběři,
 jakž u ptačství tako v zvěři,
 60 chráně vše, což jest, ot hlada,
 v němž si nezlišil hi hada,
 že hi ten se tdy raduje,
 když se plodem sbožen čuje.
 Pro než tobě jedinému
 65 děkují všdy, tvorcú svému,
 že dáváš komuž co ráčě,
 svú vol’ú, nic neopáčě.
 Hi jakžs chtěl, takžs vše obřiedil,
 jediné mnes v to nedědil,
 70 bych byla vnuž jiné tváři,
 jěž tvá milost ščedřě daří,
 hi sú plodem, jakž chceš, mocny
 a sobě sbožně pomocny.
 A všakž vieš to, silný bože,
 75 což sem kdy myslila, tože
 vieš, ž’ sem se jinam netšćala,
 kromě což bych plodu vzala,
 všdy mi bylo na útrobě.“

2 *in*hedž hned; *nice* nepohýřě nic nezanedbav, v ničem nepobloudiv – 4 *zamútiv* životem
 rozmrzev se, roztrpčiv se nad životem – 7 *nikte* nikdo – 8-9 *jímž*... *tiem* čím... *tím* – 9 *jho*
 jeho – 12 *děnie* konání – 13 *k bohu mieně* jsa myslí s Bohem – 14: v panictví žije od dětství –
 16 *hpannu* pannu – 18 *dci* dcera – 21 *nejmě* neměl – 25 *vědě* vím – 26: proč já i můj muž hyneme
 (trpíme) – 28 *mi se měte* mate mne, tísni mne – 29 *družěte* milého druha (expr. zdrob.) –
 30: čímž (pročež) se stydím lidské řeči – 32 *as* aspoň – 34 *ač* jestliže

35 *zámútkem* zármutkem – 36 *šěšpovnicě* štěpnice, sad ovocný – 37 *nicě* tváři k zemi –
 39 *vezřieci* pohleděvši – 40 *vrabie* vrabčí – 41 *hájčě* ochránce – 45 *vzedše* vzdychla – 51:
 volnost (*lhotu*), aby se plemenili podle vůle – 52 *podlé stava* podle stavu, povahy – 56 *v br-*

ziech v doupacech – 57 u propastných tvorziech v hlubokých skrýšich – 58 sběř sebranka, čeládka – 61 v němž si nezlišil čehož jsi nezbavil – 62 tdy tehdy – 63: když se cítí plodem bohatý, obtížený – 67 neopáčeš nevytýkaje – 68 obřiedil zařídil – 69 nedědil neučinil účastníci – 70 vňuž jiné tvári jako jiní tvorové – 72 mocny silny, mající hojnost něčeho – 73 sbožně pomocny plně, bohatě pomáhající – 76: viš, že jsem po jiném nedychtila – 78 bylo na útrobě bylo na mysli, na srdci

PILÁT A JIDÁŠ

Ze zachovaných zlomků není patrné, zda to byly skladby téhož básníka, který složil i legendy předchozí. Jejich autor má samostatnější postoj k látce než autor legendy apoštolské, což se projevuje zejména v častých poznámkách, jimiž je vypravování doprovázeno a v nichž se upozorňuje na analogie v událostech současných, apostrofuje se hrdina a podobně. Vypravování je také mnohem živější a názornější, významné nebo zajímavé epizody jsou vypracovány podrobněji a se zřejmou osobní zálibou, patrnou na př. z popisu lovu ve skladbě o Pilátovi. Podle narážky na vymření rodu přemyslovského zavražděním krále Václava III. (r. 1306) jako na událost soudobou lze bezpečně datovat Jidáše, a tím přibližně i ostatní legendy tvořící nejstarší epickou školu.

PILÁT

(Zachován je jen začátek, vypravování o narození Pilátově.)

O tom času velmi trudném,
točúšto o tom dni súdném,
z něhož pójdú rozděleně
si hi oni vňuž po pleně:
5 sbožní v bydlo věčně stvúcie,
hříešni u peklo horúcie.

Zdávna sě jest k tomu bralo,
jakž sě jest obáč hi stalo.
Mohuč jedno město slóve,
10 kdež potok hi řeka plóve
meny dosti slovútnými
tam mezi městy jinými,
z ňůž město jmene dobylo,
jehož hi dnes jest nezbylo
15 menovánie slovem jejú:
Mohan, slyšu, řecě dějú,
jěž vodú teče hlubokú;
Čiha pak dějú potoku,
jenž pod městem sě s ňú stieče,
20 s mlynných jěžov velmi jěčě.